

Auteur: Marc Lansink (vestigingsmanager idverde Bomendienst) | Beeld: idverde NL

Waardevermeerdering door verplanten

De betekenis van bomen in de openbare ruimte en de aandacht ervoor is de laatste jaren toegenomen. De klimaatproblematiek, met name in de stedelijke omgeving, zorgt meer en meer voor een andere denkwijze ten aanzien van groen en bomen in het bijzonder. De goede eigenschappen van bomen worden erkend en beter benut. Bestaande (oude) bomen zijn van groot belang. Soms kan een boom echter niet op zijn oorspronkelijke plek behouden blijven. Omzagen is kapitaalsvernietiging, verplanten is dé oplossing voor het gebruik van reeds jarenlang opgebouwd kapitaal, alleen op een nieuwe plek.

Degelijke voorbereiding en veldbezoek is essentieel.

Verplanten van grote bomen blijft spectaculair en is binnen de boomverzorging een echt specialisme. Bomendienst (sinds 1 oktober idverde Bomendienst) verplant al bijna 50 jaar bomen en die ervaring nemen de dienst nog dagelijks mee in projecten. Doel is daarbij om een boom van A naar B te verzetten, die daarna weer goed aanslaat en nog jaren meekan. Dat is de ultieme vorm van duurzaamheid. En wat je behoudt is altijd groter dan nieuwe aanplant met alle voordelen van dien.

In de opkweek van bomen is verplanten heel vanzelfsprekend. Iedere verplanting stimuleert de boom om zijn wortelgestel beter te ontwikkelen en geeft daarna tevens ruimte aan bovengrondse groei. Zo wordt een kwalitatief goede, toekomstbestendige boom gekweekt. Dat het verplanten van bomen in de openbare ruimte nog altijd niet

vanzelfsprekend is, klinkt dan onlogisch. Dat het niet de meest voor de hand liggende optie is begrijpelijk, maar als we de openbare ruimte nu eens meer als kweekvijver beschouwen en bewust bomen aanplanten om later als grote boom te verplanten ...? Deze gedachte levert vast veel goodwill op bij bewoners en bestuurders en draagt bij aan het stimuleren van zorgvuldig omgaan met groen. Dat is duurzaam!

Dat de praktijk weerbarstig kan zijn en dat aan allerlei randvoorwaarden moet worden voldaan om een boom succesvol te verplanten, onderkennen we. Het vergt soms een hele inspanning voordat de boom op z'n nieuwe locatie staat. Toch is dat lang niet altijd zo en kan een verplanting relatief simpel zijn. Om dat te bepalen is een vooronderzoek noodzakelijk.

Vooronderzoek

Een verplantbaarheidsonderzoek, in beperkte mate of juist uitgebreid, is noodzakelijk om een aantal aspecten minimaal in beeld te hebben. Deze aspecten maken of je een boom succesvol kunt verplanten, of niet. Dat begint natuurlijk met de boom. Welke boomsoort betreft het, hoe groot is de boom, in welke conditie verkeert de boom? Hier begint al in belangrijke mate de afweging of verplanten een reële slagingskans heeft.

De boomsoort kan bepalend zijn. Sommige bomen laten zich van nature makkelijker verplanten dan andere. Dat heeft met name met regeneratief vermogen van de soort te maken, hoe snel vindt er hergroei van boven- en ondergrondse delen plaats waardoor snel herstel mogelijk is? Wat echter ook van groot belang is, is de vitaliteit

Een goed voorbeeld van bomen meer fysieke ruimte geven én behouden zijn de linden aan de Sterrenlaan in Hoogeveen. Deze bomen zijn in het begin van de bestaansgeschiedenis van Bomendienst, bijna 50 jaar geleden, verplant. Deze bomen stonden achter het gemeentehuis in Hoogeveen en zijn destijds verplant naar een toenmalige nieuwbouwwijk. Nu kun je concluderen dat het toen een welkome aankleding van de wijk was, maar dat deze bomen nog steeds beeldbepalende elementen in de wijk zijn.

Verplanting van een grote eik in Geesteren

van de boom. Heeft de boom voldoende groeikracht om snel te herstellen na het verplanten? Bij onvoldoende vitaliteit kan beter afgezien worden van verplanten, dat bespaart teleurstellingen.

Soms moet een boom op korte termijn weg van zijn huidige plek. Bij goed verplantbare soorten, bomen in goede conditie en op een goed bereikbare plaats, is dat veelal mogelijk. Bijvoorbeeld met de inzet van een verplantmachine is een boom snel verzet naar een nieuwe locatie. Soms echter, zeker bij grotere (lees oudere) bomen is voorbereiden op verplanten meestal van meerwaarde.

Op basis van het vooronderzoek wordt tevens bepaald of voorbereiden op verplanten noodzakelijk is voor een acceptabele slagingskans. Bij grotere bomen of bomen met een complexe kluit wordt, om de slagingskans te vergroten, de boom voorbereid voor hij daadwerkelijk verplant gaat worden. Deze voorbereiding houdt in dat de kluit van de boom, zo nodig in meerdere fases, wordt vrij gegraven, waarbij wortels die buiten de verplantkluit groeien netjes worden afgezaagd. Tevens krijgt de kluit een bemesting om de wortelgroei in de kluit te stimuleren. Tot slot wordt de boom gesnoeid. Dit gebeurt enerzijds ter compensatie van verloren gegane beworteling, maar dit kan ook noodzakelijk zijn ter voorbereiding op het transport naar de nieuwe plantlocatie. Deze preparatie van een te verplanten boom zorgt voor een substantiële verhoging van de aanslagkans.

Groeiplaatsinrichting

De locatie waar de te verplanten boom komt te staan, is van groot belang voor het succesvol slagen van een verplanting. Deze ruimte dient dusdanig ingericht te zijn dat de boom er genoeg boven- en ondergrondse ruimte heeft. De groeiplaats dient van goede kwaliteit te zijn om aan te slaan en verder te groeien. Zeker de laatste 10 jaar zijn op het gebied van groeiplaatsinrichting (met name in verhouding) vele ontwikkelingen geweest die bij kunnen dragen aan duurzame groei. Daarbij valt te denken aan bomengranulaten, krattenconstructies en boom-bunkers. Maar ook een zo natuurlijk mogelijke inrichting onder een boom kan positief bijdragen aan de optimale groeiomstandigheden qua vocht, voeding en zuurstof. De laatste jaren is er meer aandacht voor de waterhuishouding van bomen, aangezien verdroging een steeds groter probleem aan het worden is in ons land. Daarom is het van groot belang om goed na te denken over de inrichting van de groeiplaats en de groeiplaatseisen van de boomsoort.

Verplanttechniek

De meest optimale methode om een boom te verplanten wordt in het vooronderzoek bepaald en is onder meer afhankelijk van de beworteling, de bereikbaarheid van rooien plantlocatie, de transportroute en de boomgrootte. Uitgangspunt is in alle gevallen om zoveel mogelijk kluitvolume mee te nemen tijdens het verplanten, daarmee wordt namelijk de aanslagkans vergroot.

Verplanten met een verplantmachine: een effectieve manier om bomen te verplanten

Inzet van een verplantmachine is veelal een relatief simpele en efficiënte manier om bomen te verplanten. Kijken naar de mogelijkheden voor inzet van een dergelijke machine is de moeite waard. Het vergt minder inzet van zwaar materieel, het gaat vrij snel, je omsluit de kluit volledig en beschermt deze tijdens transport. Vaak is het zelfs niet duurder dan een nieuwe boom planten.

Nazorg

Tenslotte is nazorg essentieel. Dat geldt voor een boom die is voorbereid op verplanten, er zijn immers wortels geamputeerd, en voor verplante bomen geldt hetzelfde. De boom zal gecontroleerd worden op zijn ontwikkeling en indien nodig zal extra bemest worden. Naast deze controles zal gedurende het groeiseizoen water gegeven worden naar behoefte. Voldoende water op de juiste momenten stimuleert de ontwikkeling van nieuwe beworteling. Met deze intensieve zorg na het verplanten behaalt

idverde Bomendienst een gemiddeld slagingspercentage van 99 procent. En dan wordt verplanten zeker de moeite waard.

Over i-Tree Eco

i-Tree Eco is een in de Verenigde Staten ontwikkeld softwaremodel dat de feitelijke waarde van bomen berekent. i-Tree Eco kan voor zowel grote als kleine bomenbestanden met minimale gegevens als boomsoort en stamdiameter diverse groene baten berekenen. Denk aan waterafvang, afvang van luchtvervuilende stoffen, CO₂-vastlegging en CO₂-voorraad. Hoe vollediger de invoer van dimensies en kwaliteit van de boom, hoe nauwkeuriger de i-Tree-berekening. Naast onder andere investerings- en beheerkosten berekent i-Tree Eco ook zogenaamde vermeden kosten: kosten die dankzij de boom niet gemaakt hoeven te worden. De berekeningen van i-Tree Eco geven handvatten voor beheer, beleid en ontwerp.